

"Tarikatte hissesi olmayan ve kalbi harekete gelmeyen, bir muhakkik âlim zat da olsa, şimdiki zındıkların desiselerine karşı kendini tam muhafaza etmesi müşkülleşmiştir." cümlesini izah eder misiniz?

"Madem adalet-i İlâhiye böyle hükmeder ve hakikat dahi bunu hak görür. Tarikat, yani Sünnet-i Seniyye dairesinde tarikatin hasenâtı seyyiâtına kat'iyen müreccah olduğuna delil, ehl-i tarikat, ehl-i dalâletin hücumu zamanında imanlarını muhafaza etmesidir. Âdi bir samimî ehl-i tarikat, sûrî, zâhirî bir mütefenninden daha ziyade kendini muhafaza eder. O zevk-i tarikat vasıtasıyla ve o muhabbet-i evliya cihetiyle imanını kurtarır. Kebâirle fâsık olur, fakat kâfir olmaz, kolaylıkla zındıkaya sokulmaz. Şedit bir muhabbet ve metin bir itikadla aktab kabul ettiği bir silsile-i meşâyihî, onun nazarında hiçbir kuvvet çürütemez. Çürütmediği için, onlardan itimadını kesemez. Onlardan itimadı kesilmezse, zındıkaya giremez. Tarikatte hissesi olmayan ve kalbi harekete gelmeyen, bir muhakkik âlim zat da olsa, şimdiki zındıkların desiselerine karşı kendini tam muhafaza etmesi müşkülleşmiştir."(1)

İnsanın şahsiyeti ve itikadı **akıl, kalb ve vahiy esasına dayanır**. Bu üç esastan birisi zaafta olduğu zaman, insanın şahsiyeti de, itikadı da zaafa uğrar. Bu yüzden sağlam ve kuvvetli bir şahsiyet ve sarsılmaz iman, ancak bu üçünün sağlamlığı ile mümkündür.

Bir insan, sadece akli esas alır, kalbi ve vahyi ihmal etse, bu zamanın fenden ve felsefeden gelen materyalist fikrine karşı mukavemet edemez. Yani vahiy ve kalbin yardımı olmadan, sadece akıl ile bu zamanın batıl fikrî cereyanlarına karşı dayanamaz. Bu yüzden sadece akli esas alanların çoğu, zamanın dinsiz cereyanları karşısında savrulmuşlardır. Üstad'ın ifadesi ile; **"Kalbi harekete gelmeyen ve sadece akıl ve tahkik ile gidenler, bu zamanda fen ve felsefeden gelen dinsizliğe karşı imanlarını ehl-i kalb gibi muhafaza edemiyorlar."**

Bir insan sadece kalbi işlettirip, vahyi ve akli ihmal etse, bu zamanın dinsiz felsefesine karşı bir parça mukavemet edebilir. Zira kalb ayağı ile giden bir adam, akli fazla nazara almadığı için, akıldan ve felsefeden gelecek tehlikelere karşı bir nevi kapalıdır.

Tasavvuf ve tarikat ehli bir zât, kalbin vasfı olan muhabbet ile hareket ettiği için,

---

sevdiği ve tâbi olduğu şeyhine şiddetli bir şekilde bağlanır, onda kusur ve eksik görmez. Zira muhabbetin icabı, sevdiğinde kusur görmemektir. Bu yüzden kalben sevdiği ve bağlandığı şeyhini, bin filozoftan üstün görür. Filozofların dediğini değil, şeyhinin dediğini kabul eder. Bir parça bu yolla, felsefe ve fenden gelen dinsizliğe karşı kendini muhafaza edebilir.

Tarikatta, akıldan çok, kalb işlediği için, mürid meselelere akıl ve muhakeme nazarı ile bakmaz. Böyle olunca, akıl ve muhakeme kanalı ile gelen şek ve şüphelerden kendini muhafaza etmiş olur. Ama akıl ve muhakemeyi kendine meslek ittihaz eden muhakkik bir âlim, bütün aklının şek ve şüphelerin içinden sağ salim çıkması gerekecek. Şayet çıkamaz ise, sonunda inkâr ve şüpheye düşme tehlikesi vardır. Hâlbuki bu zamanın dinsizlik cereyanı çok çetin ve sarsıcıdır, ona her yönden karşı koymak her aklın kârı değildir. Bu yüzden Kur'an'ın eşsiz beyan ve delillerine iltica etmek gerekiyor.

Üstad, Risale-i Nurları Kur'an'ın emsalsiz usûlünden iktibas etmiştir. Bu yüzden Risale-i Nurlar bu zamanın dinsizlik cereyanını parça parça ediyor ve ona karşı sarsılmaz ve cerh edilmez bir kal'a ve bir tahassüngâh oluyor.

Beşerin maddî ve manevî terakkisi, dünyevî ve uhrevî saadeti için dinî ilimler ile fen ilimlerini beraber götürmek zaruridir. Yalnız birisi ile iktifa etmek, beşerin terakkisine değil, bilakis tedennisine sebep olur.

Bir milletin ebed-müddet payidar olması; kalblerin imanla intibaha getirilmesi, ruhların ahlâk-ı hasene ile teçhiz edilmesi ve akılların nur-u irfanla tenvir edilmesine bağlıdır. Maneviyatla teçhiz edilmeyen bir millette şecaat, kahramanlık ve fedakârlık olamaz. Gençlerimizi de sefahet ve sefaletin tahakkümünden ancak bu hal ile muhafaza edebiliriz.

Sadece müsbet ilimler ile meşgul olmak ve o sahada ilerlemek insanı saadete götürmez. Avrupa medeniyeti teknik sahada son derece ilerlemesine rağmen insanların huzur ve saadetlerini temin etme konusunda aynı muvaffakiyeti gösterememiştir. Sadece maddî sahada veya yalnız manevî sahada terakki kâfi değildir. Üstad Hazretleri bu hakikati veciz bir şekilde şöyle ifade etmektedir:

“Vicdanın ziyası, ulûm-u diniyedir. Aklın nuru, fûnun-u medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecelli eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit; birincisinde taassub, ikincisinde hile, şübhe tevellüd eder.” (Münazarat)

Evet, talim ve terbiyede, sadece akıl ve fen ilimleri nazara alınırsa, genç nesiller şüpheci ve isyankâr; yalnız dinî ilimler yani kalb nazara alınırsa, o zaman da mutaassib olurlar.

Yalnız maddî terakkiye ehemmiyet verilip, iman ve ahlâk ihmal edilirse o cemiyet manevî inkıraza maruz kalır. İnsanlar birbirinin maddî ve manevî hukukuna tecavüz eder, cemiyetin nizam ve intizamı bozulur. Maneviyattan mahrum olan insanlar, ilim ve fennin derinliklerine vakıf oldukları ve hatta onun zirvesine çıktıkları halde hakiki saadeti elde edememişlerdir. Demek ki, dinî ve fennî ilimleri birlikte elde eden bir millet hakiki saadete ve bahtiyarlığa nail olur.

En sağlam yol akı ve kalbi vahyin terbiyesine ve idaresine verip, Kur'an'ın çelikten kalesine iltica etmektir. Bu zamanda ehl-i kalb ne kadar kendini dinsizlikten muhafaza etse de, neticede eksik ve nakıs bir yol içindedir. En sağlam ve sarsılmaz yol ayet, akıl ve merhamet ittifakından çıkan sahabelerin takip ettiği Kur'anî yoldur.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Dokuzuncu Kısım.](#)